

№ 7 тақырып. Редакциялық ұжым мен оның құрылымдарының коммерциялық бөлігі. Қазақстандық медианарық. Басқару туралы идея.

Редакциялық ұжым мен оның құрылымдарының коммерциялық бөлігі. Редакциялық және редакция маңындағы құрылымдар. Телерадиокомпаниялар мен ақпараттық агенттік құрылымдарының экономикалық негіздер.

Мемлекеттің саяси, мәдени, рухани өмірінде болып жатқан іс шаралар және оларды қалың көпшілікке паш ететін, бұқара арасында оның түсіндіру жұмыстарымен айналысатын қоғаммен байланыс мамандарымен қатар БАҚ өкілдері де бар. БАҚ өкілдері яғни, мерзімді баспасөз: газет пен журнал, электронды БАҚ құралдары телеарналар мен радиолар болып табылады. Республикада қазіргі таңда 7092 БАҚ тіркелген, олардың 2243 – мерзімді баспасөз құралдары, оның 1593 – газет, 650- журнал, 212 –электронды БАҚ болса, 2392 –шетел бұқаралық ақпарат құралдары, сонымен қатар 2005 жылғы дерек бойынша интернетте kz домені бойынша 8556 БАҚ тіркелген. /Үкіметтік [www. e-gov.kz](http://www.e-gov.kz) сайты/.

Республикадағы масс-медианың 80 % жуығы мемлекеттік емес. Республикада БАҚ саны бойынша Алматы қаласы бірінші орында 883 (36%), Қарағандыда 200 БАҚ тіркелсе, Оңтүстік Қазақстан облысында 249 БАҚ тіркелген. 2006 жылдың бірінші ширегіндегі дерек бойынша телерадиокомпания мен радиокомпаниялардың саны 212, олардың республика деңгейінде таралуы төмендегідей:

«Хабар» телеарнасы – 95,7%

«Қазақстан» – 96,25%

«Ел арна» – 75,5%

«Евразия бірінші»– 78,6%

«Қазақ радиосы» –86,99%

Сонымен қатар тәулігіне 24 сағат тарайтын ұлттық «CaspioNET»спутникті арнасы бар /Gallup Media Asia маркетингтік консалтингтік компаниясының зерттеулері/.

Жаңа коммуникациялық жүйенің, Интернеттің пайда болуы БАҚ өкілдеріне ақпарат алу, оны өңдеу мен сақтау мүмкіндіктерін кеңейтті. Бір ғана машинада қажетті қажетті деректер қорын жасай отырып, ондаған мың папкаларды сақтау, маңыздысын электронды жүйе арқылы жәберіп отыру журналист жеңілдетті әрі дамудың жаңа сатысына көтерді. Мәселен, Рейтер агенттігі 1969 жылдың өзінде-ақ компьютерді ақпаратты жинаудың, өңдеу, тарату және сақтаудың құралына айналдырған.

Басқару туралы идеяның тамыры тереңде жатыр. Клод Ст.кіші-Джордждың (басқару саласының американдық теоретигі) «Басқару ойларының тарихы» атты кітабындағы «Басқару континуумы» тарауында біздің дәуірге дейінгі 500 жыл бастап менеджменттің дамуы суреттелген. Ол туралы бірқатар мәліметтер (қысқартылып алынды) төмендегідей:

Жылдары	Жеке тұлға немесе	Менеджменттің
---------	-------------------	---------------

	этникалық топ	дамуына қосқан негізгі үлестері
Біздің дәуірге дейінгі 5000 ж.	Шумерлер	Жазу; фактілерді тіркеу
4000	Мысырлықтар	Жоспарлаудың, ұйымдастырудың және бақылаудың керек екендігін мойындау
2600	Мысырлықтар	Басқаруды орталықсыздандыру
1100	Қытайлар	Ұйымдастырудың, жоспарлаудың, басшылықтың және бақылаудың қажеттілігін мойындау
400	Сократ	Менеджмент әмбебаптығының (универсальность менеджмента) принциптерін қалыптастыру
900	әл-Фараби	Басшылыққа талап қояды
1832	Чарльз Баббедж	Ғылыми тәсілдемеге ерекше мән береді; мамандандырудың айырықша маңыздылығын мойындау; еңбекті бөлу; еңбек қозғалысы мен уақыт шығынын зерттеу; өзіндік құндарды есептеу

Бүгінгі дамыған елдерде менеджмент өндіріс тиімділігін арттырудың маңызды факторлары қатарына жатады. Нарықтық жағдайдағы шаруашылықта оған басты назар аударылады, себебі, менеджмент қосымша капитал салымдарын талап етпей-ақ, шығындарды төмендете отырып жоғары табысқа жетуге мүмкіндік береді. Менеджменттің негізгі мақсаты – басқарудың ең тиімді формаларын қолдану жолымен табыс табу. Сондықтан, нарықтық қатынастары қатаң бәсекелестік жағдайда дамыған елдерде, менеджмент – бизнеспен, кәсіпкерлік қызметпен тығыз байланыста болады. Дамудың жөнді алғышарттарын иелену үшін, басқару жүйесін үнемі жетілдіріп отыру қажет, сонымен қатар, теория мен тәжірибеде қорланған

білімдерді тез игере, өзгермелі жағдайларда –жаңа, қалыптаса қоймаған шешімдерді қабылдай білу керек.

Менеджменттің басты мақсаты – өндірістің жоғары тиімділігіне қол жеткізу, кәсіпорынның, фирманың, компанияның ресурстарын ұтымды пайдалану, кәсіпорынның, фирманың басшылығы, басқарушы орган. Нарық жағдайында жеке және мемлекеттік кәсіпорындағы экономикалық қызметтегі адамдардың мақсаты бізге белгілі, ол – табыс. Сонымен қатар, маңыздысы сол табысты дұрыс пайдалану болып табылады. Жаңа басқару жүйесі бірінші болып Батыста, ең бірінші АҚШ менеджмент атауын алып, дүниежүзілік саясатта оны кеңінен қолдана бастады.

Менеджмент таза прагматикалық түсінікте – алға қойған мақсатқа жету үшін еңбекті, интеллекті, адамдардың басқа да іс-әрекетін пайдалану.

Менеджмент – қандай жағдайда да кәсіпорынды дұрыс басқару, ол американдықтардың айтуынша, ұйым деген мағынаға алып келді. Сонымен қатар менеджмент бұл функцияны орындау үшін жоғары білімді қажет етеді.

Мәселен, Батыс экономикасында менеджмент нақты шарт пен мақсат арқылы орындалады.

Менеджмент (басқару) әр адамзат қоғамында жоғары сатыға дамудың ең қажетті бірқалыпты түрі. Еңбекті бөлу, кәсіпорынның әртүрлі аясын құру барлық ұйымға қажет. Әрине, басқарусыз, тәртіпсіз, ұйымшылдықсыз, ортаның бір-біріне деген қатынасынсыз ешқандай ұйым болмайды.